

Հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ Նախադպրոցականների կարողունակությունների ձևավորման հարցը և պատրաստվածությունը դպրոցին

Դասընթացավար՝

Դաստիարակ՝ Նաիրա Ավետիսյան

Բազմաթիվ 2022

Բովանդակություն

Ներածություն **3**

Վեց տարեկան երեխաների անատոմիաֆիզիոլոգիական և հոգեկան զարգացման առանձնահատկությունները **5**

Վեց տարեկան երեխայի սոցիալ – բարոյական և հանաչողական փորձի անբավարարությունը **6**

Եզրակացություն **15**

Ներածություն

Նախադպրոցական տարիքի երեխաներն ուսման նկատմամբ ունեն տարբեր վերաբերմունք, մի մասը տառաճանաչ է և կարգալու ու հաշվել գիտի: Արդի ժամանակներում առավել կարևորվում է 5-6 տարեկան երեխաներին դպրոցական ուսուցմանը նախապատրաստվելու հարցը: 5-6 տարեկան երեխաներին դպրոցական ուսուցմանը ժամանակին նախապատրաստելը նպաստում է նրանց մեջ ուսումնական աշխատանքի նկատմամբ սեր և հետաքրքրություն դաստիարակելուն, անհամեմատ հեշտացնում է մանկապարտեզային կյանքից անցումը դպրոցական կյանքին, ուսումնառությանը: Ապահովվում է նաև կրթության երկու աստիճանների՝ նախադպրոցական և դպրոցական տարրական ուսուցման միջև եղած անհրաժեշտ հաջորդականությունը: Երեխային դպրոցին նախապատրաստել ասելով՝ շատ ծնողներ ու նույնիսկ մանկավարժներ հասկանում են նրան գիտելիքներով (գրելու, կարդալու, քվաբանական հմտություններով) զինելը: Սակայն, դպրոցին նախապատրաստել ասելով՝ առաջին հերթին հասկանում ենք՝ ինքնուրույնություն: Երեխան դպրոց հանախելուց առաջ արդեն պիտի լիարժեք տիրապետի ինքնուրույն հագնելու-հանվելու, իր անկողինը՝ թեկուզև անվուրթ, հավաքելու, ուտելու, իր պայուսակը դասավորելու, գուգարանից կոկիկ օգտվելու, իրեն հուզող հարցերը տալու, խնդրանք արտաբերելու և այլ նմանատիպ տարրական հմտությունների: Ինքնուրույնության պակասը ամենաշատն է խանգարելու երեխային ուսուցման գործընթացում: Շատ կարևոր է ուշադրությունը կենտրոնացնելու կարողությունը: Ծնողների մեծ մասը գիտի, որ վտխրիկ երեխաները դժվարանում են իրենց ուշադրությունը երկար ժամանակով կենտրոնացնել միևնույն գործի կամ դասի վրա: Սա անհանգստության առիթ չէ, և ոչ մի դեպքում պետք չէ երեխայի մեջ ինչ-որ շեղումներ փնտրել: Նմանատիպ խնդիրներն այս տարիքի երեխաների համար միանգամայն բնական են: Բազմաթիվ ծնողներ բողբոջում են, որ երեխան դժվարանում է իր տեղում նստել երկար ժամանակ: Պատճառը կարող է լինել երեխայի ֆիզիկական կամ մտավոր խիստ ծանրաբեռնվածությունը: Հնարավոր է, որ նա բավարար չի բնում կամ հանգստանում, կամ օրվա ընթացքում սրբեսային իրավիճակներում է հայտնվում: Պետք է անպայման պարզել երեխայի դժվարությունների պատճառները: Լսել կարողանալը շատ կարևոր հմտություն է, որը պիտի օգնի նրան գիտելիքներ ձեռք բերել, որպես անձ ձևավորվել բազմազան իրավիճակներում այդ կյանքի ընթացքում: {4}

Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է՝ ուսումնասիրել վեց տարեկանների պատրաստվածությունը դպրոցին գյուղական համայնքում և քաղաքում:

Նպատակին հասնելու համար իրագործել ենք հետևյալ խնդիրները .

- Ուսումնասիրել են հետազոտվող թեման գիտամեթոդական գրականության մեջ և գործնականում
- Սաների հետ գործնական աշխատանք, նյութերի փորձարկում,
- Արդյունքների ամփոփում և վերլուծություն:

**Վեց տարեկան երեխաների անատոմիաֆիզիոլոգիական և հոգեկան զարգացման
առանձնահատկությունները**

Տարիքային <<զարգացման սոցիալական իրադրության>> գաղափարի բացահայտումը Վիգոտսկու կողմից ցույց տվեց, որ զարգացման տարիքային սահմաններն անշարժ չեն և կախված են բնի և արտաբնի պայմանների համակցությունից՝ երեխայի զարգացման բնութագրերը կարող է այլ լինել: Գիտական հետազոտությունները ապացուցել են որ վեց տարեկաններն իրոք կարող են ընդգրկվել դպրոցական ուսուցման համակարգում, եթե ապահովվի դպրոցական ուսման նկատմամբ երեխայի ահող սոցիալական պահանջմունքի բավարարումը և ստեղծվեն այնպիսի պայմաններ, որոնք չվնասեն երեխայի առողջությանն ու նրա զարգացման բնական ընթացքին:

Այս խնդրի լուծմանն ուղղված հետազոտությունները ցույց տվեցին, որ վեց տարեկանների անատոմիա-ֆիզիոլոգիական և հոգեկան զարգացման առանձնահատկությունները համատեղելի են դպրոցական ուսուցման հատուկ պայմանների հետ:

Վեց տարեկանի անատոմիաֆիզիոլոգիական զարգացումը բնութագրվում է հետևյալ առանձնահատկություններով:

Շարունակվում է երեխայի օրգանիզմի հասունացումը, քաշն ավելանում է ամսական մոտ 200 գ-ով, հասակը՝ 0.5 սմ, տեղի է ունենում մարմնի մասերի համամասնական փոփոխություն: Երեխայի ուղեղի քաշը մոտենում է չափահաս մարդու ուղեղի քաշին: Այս տարիքում երեխայի շարժողական կարողությունները լավ են ձևավորված: Մեծանում է նաև պայմանական ռեֆլեքսների ձևավորման արագությունը: Դիմացկունության պակասի հետևանքով այս տարիքի երեխաները բավականին արագ հոգնում են հատկապես միապադաղ վիճակում և շարժումների արգելման դեպքերում: Եվ՝ անշարժությունը, և՛ շարժումների սակավությունը էապես վատացնում են ներքին օրգանների զարգացումն ու իջեցնում երեխայի աշխատունակությունը:

Արտակարգ կարևոր է երեխայի կյանքը սանը և դպրոցում ճիշտ կազմակերպելը: Օրգանիզմի հակազդիչ փոփոխությունների մեջ երևան եկող հոգնածությունն արտահայտվում է սուբյեկտիվ զգացողությամբ և օբյեկտիվ երևույթներով: Աշխատանքային հունի մեջ մտնելու ժամանակամիջոցին երևան եկող հոգնածության զգացողությունը կարող է վերացվել մանկավարժի կողմից առույգացնող միջավայր, Գալտանի նկատմամբ հետաքրքրություն ստեղծելու և այլ համապատասխան միջոցներով: {2}

Վեց տարեկան երեխայի սոցիալ – բարոյական և ճանաչողական փորձի անբավարարությունը

Սոցիալ-բարոյական փորձը, շրջապատի և հատկապես մեծերի հետ շփվելու, հաղորդակցվելու ունակությունը նրա դաստիարակության, պարտքի և պատասխանատվության գիտակցության ձևավորման հիմքն է: Այդ փորձը օգնում է երեխային աստիճանաբար հայտնաբերել իր վարքի իմպուլսիվությունը և սովորել հաշվի նստել ուրիշների, հատկապես հասակակիցների կարծիքի և պահանջների հետ և որոշակի իրադրություններում զիջել ուրիշների պահանջներին: Ուսուցման բովանդակությունն առավել միօրինակ է աշակերտի դպրոցական ուսուցման

առաջին ամիսներին: Բացի այդ՝ երեխան ամեն օրպեստ է պատրաստի դասերը, ենթարկվի օրվա ռեժիմին, պահպանի դպրոցի կանոնները, հետևի իր տեսրերի, գրքերի մաքրությանը, կարգավորի իր պայուսակը և այլն:

Բուլոբովին այլ կերպ են ձևավորվում նրա հարաբերությունները ուսուցչի, քան մանկապարտեզի դաստիարակի կամ ծնողի հետ:

Երեխայի համար մանկապարտեզի դաստիարակչուհին մայրիկից հետո ամենամոտ մարդն էր, ուստի ժամանակ է հարկավոր, որպեսզի երեխան հարմարվի ուսուցչի՝ որպես հասարակության ներկայացուցչի պահանջներին և դիրքին: Կարուկ փոխվում է երեխայի դիրքը: Երբ երեխան հանախում էր մանկապարտեզ, նա ամենամեծերի խմբում էր, իսկ դպրոց գալով, նա չնայած զգում է, որ ավելի մեծ է, նրա մեջ ձևավորել է մեծի դիրքորոշում, որը նրա ,,գարգացման սոցիալական իրադրության ամենաէական կողմերից է և առաջացնում է նրա հոգեկանում դպրոց գալու հետ կապված կարևոր, դրական ապրումներ, սակայն դպրոցում նա հայտնվում է դպրոցականների ամենափոքրերի խմբում, և նրա՝ մեծ դառնալու հետ կապված ապրումները առաջացնում են հակասական զգացմունքներ:

Երկրորդ կարևոր առանձնահատկությունը նրա պահանջմունքների հրատապության և իմպուլսիվ ակտիվության գերակշռությունն է

Վեց տարեկան երեխայի մոտ ծագում են բազմազան իրար հաջորդող և փոխարինող պահանջմունքներ: Դրանց առանձնահատկությունն այն է, որ դրանք ապրվում են որպես անհետաձգելի, հրատապ, ցանկալի, սակայն գործը դրանով չի վերջանում: Անհետաձգելի ցանկություններն այնքան ուժեղ են, որ ստիպում են փոքրերին անմիջապես ձեռնարկել դրանք բավարարելու գործողություններ՝ չմտածելով, թե ինչ հետևանքներ կբերեն դրանք:

Ինչքան աղքատ է երեխայի սոցիալական փորձը, այնքան դժվար է նրա համար հրաժարվել իր ցանկություններից կամ հետաձգել դրանց բավարարումը:

Իմպուլսիվ ակտիվությունը դրսևորվում է նաև ուսուցչին բավարարելու հարցում. Դեռ ուսուցիչը հարցը չի վերջացրել, իսկ նա արդեն առաջ է ընկնում և ,,պատասխանում է,,

Երրորդ էական առանձնահատկությունը ձգտումն է խաղային գործունեության:

Վեց տարեկան երեխան իր ֆունկցիոնալ միտումների ուժով չի կարող ապրել առանց ակտիվության, առանց խաղի: Արգելել երեխայի խաղընճանակում է խանգարել նրա զարգացմանը: Այդ պատճառով էլ վեց տարեկան մարդու հատկություններն անտեսելը կարող է հանգեցնել միայն մեկ բանի. Նա չի սիրի դպրոցը, ուսումը, գրքերը, ուսուցչին: Վեց տարեկանին մատչելի է խաղ – ուսումը, որն աստիճանաբար կարելի է վերափոխել ուսում – խաղի:

Դպրոցական ուսուցմանը հոգեբանորեն պատրաստ լինելը ենթադրում է երեխայի <<հրատապ զարգացման գոտու>> բավարար զարգացվածություն, որը հնարավորություն կընձեռի կրթության բովանդակության յուրացումը մոտեցնել երեխայի <<զարգացման մերձակա գոտուն>>: Իսկ այն, ինչ կարող է անել երեխան մեծերի օգնությամբ, նրանց հետ համագործակցելով, նրա <<զարգացման մերձակա գոտու>> սահմաններում է: Համագործակցություն մեծերի հետ օգնությամբ՝ հասկացվում է շատ լայն իմաստով՝ հուզող հարցին պատասխանելուց սկսած մինչև առաջադրանքի լրիվ լուծումը և ցուցադրումը երեխային: Եթե երեխայի հրատապ զարգացման գոտին այնքան ցածր է, որ ուսումնական նյութի յուրացումը չի կարող մոտենալ նրա <<զարգացման մերձակա գոտուն>>, այսինքն՝ երեխան այն չի կարող յուրացնել առանց ուսուցչի օգնության, նշանակում է՝ երեխան հոգեբանորեն պատրաստ չէ դպրոցական ուսուցմանը, քանի որ այդ դեպքում նա չի կարող սովորել, որն էլ հոգեբանորեն կհնչի նրա անձնավորության զարգացման բոլոր մյուս կողմերը:

Դպրոցական ուսուցմանը պատրաստ լինելու չափանիշները.

1. Երեխայի մոտիվացիոն զարգացումը. նա ուզում է սովորել, նա ունի ճանաչողական պահանջումներ, որոնք չի կարող բավարարել տանը: Նա ցանկանում է դպրոց գնալ, սովորել դպրոցում, դպրոցական ուսուցումը գնահատել որպես հասարակայնորեն կարևոր և գնահատելի գործ:

2. Դպրոցականի <<ներքին դիրքորոշումը>> ծագում է նախադպրոցական և դպրոցական տարիքի սահմանին և հնարավորություն է տալիս երեխային ներգրավել ուսուցման գործընթացում որպես գործունեության սուբյեկտ:

Վեց տարեկանի ուսուցումը դպրոցում կարելի է միայն դպրոցական ուսուցմանը երեխայի հոգեբանորեն պատրաստ լինելու դեպքում, հակառակ դեպքում այն վտանգավոր է երեխայի համար:

Դպրոց ընդունվող երեխայի տարիքային առանձնահատկությունները

Երեխայի ծավալած ուսումնական գործունեության արդյունավետությունը, սովորողների վերաբերմունքը հետագա ուսման նկատմամբ և նրանց բոլոր հաջողությունները հետագա գործունեության ընթացքում պայմանավորված են նաև դպրոցական առաջին օրերի մանկավարժահոգեբանական տեսանկյունով ճիշտ կազմակերպմամբ, այն առանձնահատկությունների հաշվառմամբ, որոնք հատուկ են վեց տարեկան երեխաներին: Միայն այն դեպքում կարելի է արդյունավետ և նպատակասլաց դեկավարել նրան զարգացումը, երբ տարվող աշխատանքները կառուցված են նրանց տարիքային առանձնահատկությունների իմացության և դրանց հաշվառման հիման վրա:

Հոգեբանների ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ վեց տարեկաններն ,,ապրում են տարիքային հզուժամ,,
որի ժամանա նրանց մեջ ընդգծուն են դառնում հակասության ոգին, կամակարայունը, անբավարարվածությունը,
,,ես ինես,, դիրքորոշումը, ըմբոստությունը, խանդը:

Օրինաչափորեն այդ առանձնահատկությունները կարելի է խմբավորել. {2}

1. Կազմաբնախոսական առանձնահատկություններ.

Պարոց ընդունվող տարիքի երեխայի մեջ նկատվում է օրգանիզմի բուն գարգացում, որն ընթանում է այդ համակարգերի փոփոխություններով: Դրանցով պայմանավորված՝ երեխան ձեռք է բերում իր ուժերին և մտավոր կարողություններին համապատասխան ծանրաբեռնվածություն կրելու հնարավորություն, որը դարոցին պատրաստ լինելու կարևոր գործոններից է: Լուրջ փոփոխություններ են կատարվում երեխայի նյարդային համակարգում, մասնավորապես դա վերաբերում է գլխուղեղին: Հախուն գարգանում է երեխայի հեմաեարժողական համակարգը: Ձևավորման փուլում է գտնվում տարածական- տեսողական ընկալման կարողությունը, որի կարևոր և անհրաժեշտ պայմանը տեսողության սրությունն է, տարածության մեջ կողմնորոշվելու կարողությունը: Աստիճանաբար գարգանում և կատարելագործվում է տեսողությունը, մասնավորապես կատարելության է հասնում երկակնյա տեսողությունը: Ջարգացման առանձնապես հսկայական թուիչ է ապրում կարգալու կարողության ձևավորման համար կարևոր տեսողական դաշտը:

2. Հոգեբանական առանձնահատկությունները.

Երեխայի հոգեբանական առանձնահատկությունների համալիրն իր մեջ ներառում է անձնային և կամային ուղորտները, գիտելիքների և պատկերացումների ընդհանրացնող, դասդասող պարզ համակրգերը, որոշ ուսումնական ունակություններ, ընդունակությունները և այլն:

- Ավագ նախադարոցական տարիքում սկսվում են ձևավորվել երեխայի տարաբնույթ գործունեության և վարքի նոր մեխանիզմներ, ձևավորվում են դրդապատհառային և կայուն կառույցներ, նոր անձնային պահանջմունքներ՝ սեփական անձի հանաչում և ընդունում, իր իրավունքների գիտակցում և մեծերի և հասակակիցների կողմից դրանք հարգելու պահանջ:
- Մագում են գործունեության դրդապատհառային նոր տեսակներ, մեծերի նպատակային գործունեության շնորհիվ նրանց մեջ ձևավորվում և գարգանում են կամային վարքի հիմքեր, երեխան յուրացնում է բարեկիրթ վարքի, բարոյական նորմերի որոշակի՝ իր տարիքին հարիր համակարգ:
- Բացահայտ է, որ այս տարիքի երեխաներն ունեն կոնկրետ մտածողություն. Նրանք ավելի դյուրին են ընկալում, հասկանում ու յուրացնում այն, ինչ կապված է իրենց կենսավորձի հետ, ինչ տեսնում են, գգացել, ըմբոնել և կատարել են:
- Ավագ նախադարոցական տարիքը հանաչողական գործունեության ակտիվացման փուլ է, որի ժամանակ սկսում են հետաքրքրվել և իրականացնել մտավոր պարապումներ:

- 6-7 տարեկան երեխաներն իրենց կատարած աշխատանքին տրված գնահատականն ընկալում են ոչ իբրև իրենց գիտելիքների, կոնկրետ առաջադրանքի կամ արարքի արժևուրդ, այլ որպես իրենց անձի նկատմամբ ուսուցչի ունեցած դրական կամ բացասական վերաբերմունքի արտահայտություն:
- Նրանք լավ են հասկանում անմիջականորեն իրենց ուղղված խոսքը, հաճախ չեն ըմբռնում ամբողջ դասարանին ուղղված հրահանգները:
- Գիտելիքների ձեռքբերման նախնական փուլում երեխաների մեջ գերիշխում է մեխանիկական հիշողությունը:

Չափի առնելով այս առանձնահատկությունները՝ պետք է ուսուցման գործընթացը կազմակերպել՝ օգտագործելով երեխաների բոլոր զգայարանները. Ուսուցիչն ավելի քան պիտի խոսի, ավելի շատ ցուցադրի, ավելի քան կատարի, ավելի շատ մասնակից դարձնի:

Սոցիալական- անձնային առանձնահատկությունները

Ուշագրավ է այն հանգամանքը, որ դպրոց առաջին անգամ ոտք դնող երեխայի մեջ անձնային փոփոխությունները կատարվում են քայլ առ քայլ, աստիճանաբար, արտաֆունկցիոնալ աննկատ ու փոքր ջերմությունների հանապարհով: Ավագ նախադպրոցականը այլևս դադարում է պարզամիտ և անմիջական լինելուց և քաղաքատիրների համար դառնում է առավել անհասկանալի: Սա հաստատում է այն, որ երեխայի վարքն այնպիսին է, ինչպիսին նրա ներքինն է. Նրա վարքը հասկանալի է և դյուրիմությամբ է «ընթերցվում» քաղաքատիրների կողմից: {1}

Երեխայի պատրաստվածությունը դպրոցին

Վերլուծելով 5-7 տարեկան երեխաների սոցիալական և հուզական հմտությունների ու կարողությունների զարգացման ոլորտում սնտեսապես զարգացած երկրների փորձը, վեց կազմել է նախադպրոցականի սոցիալական կոմպետենտությունների ցանկը:

Այդ ցանկը կազմված է 45 հմտություններից և կարողություններից, որոնք արտացոլում են երեխայի կյանքի տարբեր ասպեկտները՝ կոմունիկացիան, էմոցիոնալ ինտելեկտը, ագրեսիան կառավարելը, սթրեսը հաղթահարելը, կրթական հաստատությանը հարմարվելը:

Նշված հմտություններից շատերը հնարավոր չէ ձևավորել ուղղակիորեն: Սոցիալական կոմպետենտությունների կառուցվածքը տրվում է այն բանի համար, որպեսզի մեծահասակ դիտորդը կոնկրետ երեխայի վարքը կարողանա համեմատել սոցիալապես կոմպետենտ նախադպրոցականի վարքի էտալոնի հետ:

I. Կրթական հաստատությանը հարմարվելու հմտություններ:

II. Հասակակիցների հետ շփվելու հմտություններ:

III. Զգացմունքների հետ գործ ունենալու հմտություններ:

IV. Ագրեսիայի այլընտրանքի հմտություններ:

V. Սթրեսը հաղթահարելու հմտություններ:

I. Կրթական հաստատությանը հարմարվելու հմտություններ

1. Լսել կարողանալը

Հմտության բովանդակությունը. նայել գրուցակցին, չընդհատել նրան, նրա խոսքը խրախուսել զլխով անելով, փորձել հասկանալ հաղորդածի իմաստը: Եթե երեխան ուշադիր լսում է խոսողին, նրա համար ավելի հեշտ է ընկալել և մտապահել ինֆորմացիան, հետաքրքիր հարցեր տալ և գրուցակցի հետ պահպանել երկխոսությունը:

2. Օգնություն խնդրելու ունակություն

Ունակության բովանդակությունը. պատրաստ է ընդունել, որ «մենակ չեմ կարող հաղթահարել, ուրիշի օգնությունն է պետք», մյուսներին ցույց է տալիս վստահություն, պատրաստ է ընդունել ոչ միայն օգնելու նրանց համաձայնությունը, այլև մերժելը կամ օգնելը հետաձգելը:

3. Շնորհակալություն հայտնելու ունակություն

Ունակության բովանդակությունը. նկատում է այլ մարդկանց կողմից իր նկատմամբ լավ վերաբերմունքը, ուշադրության նշանները և օգնությունը: Դրա համար նրանց շնորհակալություն է հայտնում:

4. Ստացած հրահանգներին հետևելու ունակություն

Հմտության բովանդակությունը. կարողանում է հասկանալ հրահանգը և համոզվել, որ այն, ինչ ցանկանում էին իրեն ասել, ինքը ճիշտ է հասկացել, լսածի վերաբերյալ իր վերաբերմունքը բարձրաձայն արտահայտելու ունակություն (պատասխանել, արդյոք ինքն անելու է դա):

5. Աշխատանքը մինչև վերջ կատարելու կարողություն

Հմտության բովանդակությունը. այլ զբաղմունքի անցնելու գայթակհությանը դիմակայելու, աշխատանքը մինչև արդյունքին հասցենելու ունակություն:

6. Քննարկմանը մասնակցելու կարողություն

Հմտության բովանդակությունը. որոշակի թեմայով գրուցյին մասնակցելու, խոսելու և լսելու կարողություն: Դրա համար երեխան պետք է չընդհատի գրուցակցին, տա թեմային վերաբերող հարցեր, որպեսզի գրուցակցը շարունակի պատմել, խոսակցությունը չճեղի այլ թեմայի կամ իր վրա:

7. Մեծին օգնություն առաջարկելու կարողություն

Հմտության բովանդակությունը. կարողանում է տեսնել այն իրավիճակները, երբ ուրիշները օգնության կարիք ունեն և չեն կարող ինքնուրույն հաղթահարել առաջացած խնդիրները: Կարողանում է պարզել, թե ինքն ինչով կարող է օգնել մեծերին, առաջարկել իր օգնությունը:

8. Հարցեր տալու կարողություն

Հմտության բովանդակությունը. կարողանում է զգալ, որ իրեն ինչ-որ բան հասկանալի չէ, ունակ է որոշել, թե ով կարող է օգնել, պատասխանել հետաքրքրող հարցերին, հարցով ֆոզաֆավարի դիմել մեծին:

9. Իր կարիքները ներկայացնելու կարողություն

Հնտություն բովանդակությունը. ուշագրի է իր կարիքների նկատմամբ (ֆիզիոլոգիական և հուզական). Սեփական օրգանիզմի խնդիրները ժամանակին գալու, սեփական զգացմունքները լսելու կարողություն: Սոցիալապես ընդունված ձևերով, առանց մյուսներին խանգարելու իրենց գործով զբաղվել, կարողանում է քննադատողներին հայտնել սեփական կարիքների մասին:

10. Իր զբաղմունքի վրա կենտրոնանալու կարողություն

Հնտության բովանդակությունը. կարողանում է չեղվել իր պարապմունքից, հետաքրքրված է նրանով, ինչով զբաղված է: Հասկանում է, թե ինչն է գործից շեղում և փորձում է վերացնել այն:

11. Աշխատանքի թերություններն ուղղելու կարողություն

Հնտության բովանդակությունը. կարողանում է հետևել առաջադրված աշխատանքի օրինակին: Ցանկանում է ուղղել աշխատանքի թերությունները կամ սխալները, որպեսզի իրեն ավելի լավ գգա:

Այս տարիքի երեխաների համար նախատեսված չափորոշիչները դասակարգված են ըստ զարգացման փուլերի.

- Շարժողական ուժք
- Խոսքի և հաղորդակցման ուժք
- Իմացական ուժք
- Սոցիալական, հուզական և անձնային ուժք
- Ինքնասպասարկման, առողջության պահպանման և անվտանգության ուժք
- Սովորելու նկատմամբ վերաբերմունքի ուժք

Չափորոշիչները դաստիարակ-մանկավարժների համար ստեղծում են այն հիմքը, որի վրա նրանք կարող են պլանավորել ուսուցումը: Չափորոշիչների հիման վրա կարող են մշակվել ուսումնական ծրագրեր և պլաններ, որոնք մանկավարժների համար համարվում են աշխատանքային փաստաթղթեր: Հանախակի ծնողները անհանգստանում են, թե արդյո՞ք իրենց երեխաները դպրոց գնալուց առաջ քիչ զիտելիքներ են ստանում:

Դպրոցական ուսուցմանը պատրաստվածության գնահատման ժամանակ՝ հոգեբանական պատրաստվածության ուսումնասիրման համար նպատակահարմար է օգտագործել համակարգային մոտեցում, որում իրականացվում է հուզա-կամային ուժքի հետազոտում, մտավոր և մտիվացիոն պատրաստվածությունների դիագնոստիկա:

- Հուզականային պատրաստվածության գնահատումը իր մեջ ընդգրկում է հուզականային կարգավորման մակարդակի սահմանումը: Կամային գործողությունների զարգացման մակարդակի բացահայտումը և ուշագրության կամայականությունները:
- Մտավոր պատրաստվածության գնահատումը ենթադրում է խոսքային զարգացման մակարդակի սահմանումը, հանաչողական գործողությունների (ընկալումների) զարգացման մակարդակը, ակնառու պատկերավոր մտածողության և հիմնական մտածական գործողությունների մակարդակը:

- Մտախիտ և պատրաստվածության գնահատումը ուղղված է դպրոցում ուսուցման վերաբերմունքի սահմանմանը:
- Հանձնարարությունները երեխաներին ներկայացվում է անհատականորեն: Ուսումնասիրման ժամանակը չպետք է գերազանցի 40 րոպե, որը հանդիսանում է ավագ նախադպրոցականի մաքսիմալ աշխատունակությունը:
- Մտավոր պատրաստվածության հետազոտման ժամանակ ընդգծվում է օգնության 3 տիպ՝
  - Հուզական- կանոնավորող
  - Ուղղորդող
  - Ուսուցողական
  - Հուզական- կանոնավորող օգնությունը ենթադրում է հրամայական ազդեցություններ և գնահատում մանկավարժի կողմից:
  - Ուղղորդող օգնությունը արտահայտում է մանկավարժի կողմից հանձնարարությունների նախնական էտապի կազմակերպմամբ:
  - Ուսուցողականը կապված է երեխայի նախնական ուսուցմանը՝ գործողությունների նոր մեթոդի՝ ուսուցման անհրաժեշտության համար:

Մինչ այս կատարված հետազոտությունների արդյունքում, բացահայտվել է.

1. Առաջին՝ բարձր մակարդակը ցուցաբերում են երեխաները, որոնք փորձական խնդիրների լուծման ժամանակ հուզամտային կանոնավորման ավելի բարձր մակարդակ են ցուցաբերում
2. Երկրորդ մակարդակի նախադպրոցականների մոտ նկատվում է հուզականային կանոնավորման կախվածություն հանձնարարված խնդիրների ծավալից:
3. Երրորդ խմբի երեխաները ունեն ցածր մակարդակ. Խոսքի թերգարգացումը այս երեխաների մոտ հանրահանում է մտածողության ցածր մակարդակի հետ : Խնդիրների լուծման ժամանակ նրանց միշտ անհրաժեշտ է ուսուցչի օգնությունը և միջամտությունը, քանի որ չեն կարողանում ինքնուրույն տիրապետել խնդիրների լուծման ընդհանրացված մեթոդների և փոխանցել նրանց նույնանման իրավիճակներ:

4-5 տարեկան երեխան պետք է կարողանա՝

- Համակարգված ձևով շարժվել
- Խոսել նախադասություններով և օգտագործել շատ տարբեր բառեր,
- Հասկանա հականիւնները , օրինակ հաստ- բարակ, երկար և կարճ,
- Խաղալ ուրիշ երեխաների հետ,
- Առանց օգնության հագնվել
- Պատասխանել պարզ հարցերին,

- Հաշվել 5-10 առարկաներ,
- Իմանալ անձնական հիգիենայի տարրական կանոնները: {3}

Եզրակացություն

Տեսական գրականության ուսումնասիրությունը և վերլուծությունը մեզ բերեցին հետևյալ եզրահանգումների .

- Եթե փորձենք ամփոփել սանի դպրոցին պատրաստվածության հիմնահարցի վերաբերյալ խորհրդային հոգեբանների մոտեցումներն ու տեսակետերը, նրանց կատարած ուսումնասիրությունների և հետազոտությունների արդյունքները, ապա տեսնում ենք, որ այն բավականին լայն հասկացություն է և ընդգրկում է սանի զարգացման գրեթե բոլոր ոլորտները: Նրանք առանձնացնում են դպրոցին պատրաստվածության հետևյալ բաղադրիչները. անձնային(դրդապատճառային) պատրաստվածություն; ինտելեկտուալ պատրաստվածություն, սոցիալ-հոգեբանական պատրաստվածություն, հուզականային պատրաստվածություն: Նշվածների զարգացվածության բավարար մակարդակն էլ ապահովում է հետագա ուսումնական գործունեության արդյունավետությունը և դրանով իսկ վկայում սանի դպրոցական ուսուցման պատրաստվածության բարձր ցուցանիշների մասին:

- Իմ կատարած հետազոտության արդյունքում պարզ դարձավ, որ գյուղական համայնքում բնակվող, նախադպրոցական արև է հաստատություն չհանախած երեխաներն այդքան էլ պատրաստ չէին դպրոցին, արևն պատրաստ էին նախադպրոցական հաստատության հանախածները և քաղաքում բնակվողները:

Չպետք է մոռանալ, որ յուրաքանչյուր երեխա ունի ուսումնական տարբեր դրդապատճառներ, և դժվար է որոշել և միանշանակ գնահատել դրանք, որովհետև հարցազրույցի ժամանակ այդ տարիքի երեխաները տալիս են ոչ թե անկեղծ ու ճիշտ, այլ խրախուսանք ակնկալող պատասխաններ:

Գրականություն

1. Ջուլիետա Գյուլամիրյան <<Հայոց լեզվի տարրական ուսուցման մեթոդիկա>> Երևան 2009թ.
2. Գարեգին Ղույունջյան <<Մանկավարժություն>>
3. <https://iverh.com/yerexayi-patrastvatcuthyuneh-dprocin/>
4. Վարդ Վիժն <<10 հարց ու պատասխան 3-6 տարեկան երեխաների մասին>> Երևան 2017
5. [https://www.facebook.com/time.of.creative.teacher?__cft__\[0\]=AZXuEsaxGLvp7I19S1z6KIUwn5ajlIsElXOS3kqvWn4YY7KsmqI55s8ASMYRd6dCd8bWL1bBqS7NYyA6LMFYsqhxnp45aDHNSKWcjw55FnQHcg_nq9xzTuoGNtxU49pfY5NIbiqjHkZMB4qNqksMZVvGW1NnlNqe-7BcAkcEz4pz0HNOV8ombaukdZpk6dYu0A&tn=-UC%2CP-R](https://www.facebook.com/time.of.creative.teacher?__cft__[0]=AZXuEsaxGLvp7I19S1z6KIUwn5ajlIsElXOS3kqvWn4YY7KsmqI55s8ASMYRd6dCd8bWL1bBqS7NYyA6LMFYsqhxnp45aDHNSKWcjw55FnQHcg_nq9xzTuoGNtxU49pfY5NIbiqjHkZMB4qNqksMZVvGW1NnlNqe-7BcAkcEz4pz0HNOV8ombaukdZpk6dYu0A&tn=-UC%2CP-R)